

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในของเรือนพื้นถิ่นชาวแสง ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ที่มีความเก่าแก่และมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในภาคอีสาน นอกจากนี้ชุมชนชาวแสงยังคงยึดถือขนบธรรมเนียม ความเชื่อไว้อย่างเข้มแข็ง รวมถึงสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นชาวแสง วัตถุประสงค์ของการศึกษาประกอบด้วย 1). ศึกษาลักษณะทางกายภาพ ความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรมเฉพาะถิ่นในการปลูกสร้างเรือน 2). ศึกษาสถาปัตยกรรมภายนอกและสถาปัตยกรรมภายใน สัดส่วน วัสดุโครงสร้าง ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่ในเรือนของชาวแสง 3. ศึกษาพฤติกรรมการใช้พื้นที่ภายในและภายนอกเรือนพื้นถิ่นชาวแสงอดีตถึงปัจจุบัน และ 4). สรุปข้อมูลการศึกษาจากการวิเคราะห์คุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในเรือนพื้นถิ่นชาวแสง

การศึกษาถึงคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในของเรือนพื้นถิ่นชาวแสง ได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษา คือ บ้านอาจสามารถ หมู่ 5 และหมู่ 6 ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ. นครพนม เป็นตัวอย่างกรณีศึกษาจำนวน 15 หลัง เกณฑ์ในการเลือกเรือนตัวอย่างที่ศึกษา จะพิจารณาถึงเรือนชาวแสงที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด และมีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ที่ยังคงแสดงถึงคติ ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการปลูกเรือน คุณลักษณะภายใน (Interior Space) และคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่เด่นชัด ระเบียบวิธีวิจัยที่สำคัญที่ใช้ คือ การสำรวจภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลทางด้านกายภาพของเรือนพื้นถิ่นชาวแสง รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าของเรือนปัจจุบัน และผู้เชี่ยวชาญเรื่องวัฒนธรรมของเรือนพื้นถิ่นชาวแสง เกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณีปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า เรือนชาวแสงที่พบมีลักษณะเป็นเรือนเกย (เขีย) แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนชั้นล่างมีลักษณะโล่ง การใช้พื้นที่ที่หลากหลาย ส่วนพื้นที่ชั้นบน ประกอบไปด้วย ส่วนชาน ส่วนเกย (เขีย) ส่วนชานเรือนนอน ส่วนเรือนนอน มีลักษณะและการใช้พื้นที่ที่แตกต่างกันไป ส่วนโครงสร้างใช้ไม้ทั้งหมด หลังคาใช้สังกะสี ส่วนโครงสร้างมีลักษณะเหมือนเรือนอีสาน ส่วนที่แตกต่าง ได้แก่ เสาที่วางบนตะม่อคอนกรีต และความลาดชันของหลังคามีลักษณะองศาที่ต่ำ ส่วนคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในของเรือนพื้นถิ่นชาวแสง มีลักษณะการใช้งานที่มีความยืดหยุ่นสูง กลมกลืนกับธรรมชาติ สะท้อนถึงคติ ความเชื่อ แสดงออกถึงภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่สัมพันธ์กับบริบทที่เปลี่ยนไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในอนาคต รวมถึงการประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมภายในร่วมสมัยต่อไป

Abstract

This research is to study and investigate the interior architecture and its values of Sag vernacular house. Sag is one of an ethnic group in Northeastern part of Thailand which has distinct housing identity and culture. The objectives of this thesis include: 1) to study the physical character of sag house in the context of the beliefs, culture, way of life and rituals in house-building; 2) to study the Sag house in both tangible and intangible dimension of its character in the context of houses' proportion, structure, local wisdoms, and materials use; 3) to study the behavioral aspect of interior efficiency; and 4) to analyze and summarize the interior architecture and its values throughout investigation and related studies.

The study covers the physical survey of 15 selected houses as the case study of Ban - Ardsamard, Tambon Ardsamard, Aumthur Muang, Nakhonpanom. Research criteria is mainly identified and related to research methodology such as survey of the physical character of houses, interviews of the building dwellers and the experts in architectural and cultural context as well as the contents of related study of Sag house.

As the result, research contribution reveals that Sag houses are strongly defined by connecting space such as central terrace, verandah. In addition, Sag houses are also built on the stilts, two - storey house, with ventilated wall, etc. – remains the same pertaining beliefs. The interior architecture of Sag houses is adapted to accommodate present lifestyle while sustaining traditional beliefs. The values and qualities in this research can be taken and integrated by interior architects and designers into their design and future consideration.